

TOEN DE RODE HAAN OOK TE GENT KRAAIDE

Vanaf het ogenblik dat de mens gebruik maakt van het vuur om zich b.v.b. te verwarmen, zijn voedsel te bereiden of metalen te smelten om daaruit gebruiksvoorwerpen te maken, heeft hij er steeds zorg moeten voor dragen, datzelfde natuurelement onder controle te houden. Dat het daarbij wel eens uit de hand liep hoeft zeker geen betoog.

In deze bijdrage hebben we getracht een beeld te schetsen van wat er zoal, in de loop der tijden, te Gent aan branden is voorgevallen, over welke middelen men beschikte ter bestrijding en de preventieve maatregelen die door het stadsmagistraat werden genomen ter voorkoming ervan. We hebben ons daarbij evenwel beperkt tot het Ancien Regime, zonder daarbij de pretentie te willen hebben de volledigheid bereikt te hebben!

Branden waarbij hele stadswijken in as werden gelegd, zoals in 1536 te Delft - waarbij van de 2609 huizen er slechts 300 gespaard bleven - of zoals in 1666, waarbij drie vijfden van Londen door één brand werd platgelegd, heeft Gent niet gekend. Nochtans, wanneer we het "Memorieboek der Stad Gent" mogen geloven, zijn er toch een aantal branden geweest die een behoorlijke omvang hadden.

Reeds vroeg nam het Gentse stadsmagistraat preventieve maatregelen ter voorkoming van brand en de uitbreiding ervan, waardoor de stad van reusachtige brandrampen gespaard bleef. Eén van de eerste maatregelen die genomen werden was de verplichting om bij het bouwen van rijwoningen een tussenruimte te laten van minstens 55 cm waardoor men poogde het overslaan van de brand van het ene huis naar een naburig te voorkomen.

Het verbod om gebouwen met stro te bedekken dateert uit 1374 en een tweede uit 1377 (1) met als gevolg dat de nering van de strodekkers in 1378 afgeschaft werd en men de leden ervan indeelde bij de nering van de tegeldekkers (2).

Blijkbaar waren in de 15de eeuw toch nog een aantal huizen voorzien van strodaken. Vandaar het bevel : "de stroye huyzen gelegen binnen Gendt mogen nog gerepareerd worden ten tijde van dry jaeren en daerna niet meer." (3)

Een ander verbod, uit 1416, betrof het werken bij verlichting, zoals b.v.b. voor het weven en voor het zwingelen van vlas. Anderzijds waren de ambachten die bestendig gebruik maakten van vuur verplicht één of meerdere tonnen water en bijbehorende emmers bij de hand te houden.

Ook het regelmatig reinigen van schouwen en het ontsteken van vreugdevuren werd gereglementeerd. Het verbod om op de vooravond van de feestdag van Sint-Jan de Doper (23 juni) Sint-Jansvuren te ontsteken dateert uit 1542. Daar dit gebruik zo diep geworteld was, haalde het weinig uit, want nog tot in de negentiende eeuw zijn er sporen terug te vinden van dit ritueel.

Van een georganiseerde brandbestrijding en een daarmee gepaard gaande beroepsbrandweer is er pas sprake vanaf 8 mei 1804, toen het Gentse Brandweerkorps werd opgericht. Daarvoor was het blussen van branden een zaak voor "Jan en alleman". Iedere inwoner van de stad was daadwerkelijk verplicht hulp en bijstand te verlenen.

We mogen echter niet uit het oog verliezen dat onze eerste brandweerlieden de kloosterlingen waren, die - naast hun geestelijke hoedanigheid - ook nog een sociale rol vervulden. Kloosterorden waarvan geweten is dat ze regelmatig als geregelde brandweerdienst optraden waren o.a. de Karmelieten (of Vrouwebroers), de Augustijnen, de Capucijnen, de Predikheren en de Recolletten. Heel wat van deze kloosterlingen zijn bij hun hulpvaardig optreden om het leven gekomen. Het lag dan ook voor de hand dat toen het stadsbestuur brandpompen aankocht, deze ondergebracht werden in deze kloosters (4).

Uit de ervaringen die men in het verleden had opgedaan bij het uitbreken van branden en de bestrijding ervan, en vooral uit hetgene er daarbij was misgelopen, trok het stadsbestuur wijselijk een aantal conclusies. Dit resulteerde in het opmaken van het "Reglement nopende den Brand, van den 28 Augusti 1766" (5). Het lijkt ons interessant even te blijven stilstaan bij de bepalingen van dit reglement, vooral omdat het ons enigszins een beeld geeft hoe branden bestreden werden, hoe de bevolking zich in dat geval moest gedragen en welke maatregelen er ter preventie vooropgesteld werden.

Daar men ondervonden had dat heel wat branden veroorzaakt werden door het nalaten of het niet tijdsreinigen van schoorstenen, werd bepaald dat, indien er tijdens de dag een schouwbrand uitbrak waarvan de vlammen tot boven de

schouw uitkwamen, de bewoner een boete kreeg van zes Carolusgulden. Gebeurde het bij nacht dan werd de boete verdubbeld. Als nacht werd beschouwd de tijdspanne "naer het luyden van de leste klokke naer den negen uren 's avonds, ende 's morgens voor het luyden van de werkklokke" (art. 1)

Het opslaan van buskruit in particuliere woningen werd beperkt tot "vier ponden Gendsch gewichte" (art. 3). De handelaars van buskruit mochten daarentegen tot maximaal vijftig pond in hun zaak voorhanden hebben. Al het overige buskruit moest, in kisten of koffers, met

daarop het merkteken van de handelaar, opgeborg en overgebracht naar de "Stads Magazijnen staende op de Vesten", waartoe de ontvanger van de werken hen een sleutel ter hand stelde (art. 4). Soms werd er door militairen in de plaatsen waar ze logeerden grote hoeveelheden buskruit opgeslagen. De omwonenden en alle anderen die hiervan kennis hadden moesten dit aan het stadsbestuur melden (art. 5).

Verwijzende naar een ordonnantie uit 1671 (alhoewel er, zoals we reeds hoger hebben vermeld, een verbod was sinds 1374) werd er nog maar eens verboden "Huysen, Logen, Stallen, Kotten en andere Edificiën kleyne ofte groote" te dekken met stro. Zowel de strodekker als de opdrachtgever werden beboet met tien Carolusgulden. Wel kreeg men nog de tijd tot twee maanden na de publicatie van het reglement om de bestaande strodaken te vervangen (art. 6). Het materiaal dat ter beschikking stond voor brandbestrijding was eerder primitief te noemen. Oorspronkelijk beperkte men er zich meestal toe uitbreiding van een brand te voorkomen door gewoonweg de aanpalende panden af te breken. Doormiddel van brandhaken (haken die bevestigd waren op lange sparren) werd al wat kon losgetrokken worden naar beneden gehaald. Verder beschikte men nog over brandladders, -emmers, schippersdweilen en brandspuiten.

Tot de tweede helft van de zeventiende eeuw bestonden deze brandspuiten uit een dubbelwerkende perspomp met vaste straalpijp die opgesteld was op een waterreservoir welke doormiddel van brandemmers moest bijgevuld worden. Door de uitvinding van de slangzuigpomp in 1671 door de gebroeders Jan en Nicolas van der Heyde, kon het water uit een nabijgelegen waterloop opgezogen en via een lederen slang naar de waterbak van de spuit geleid worden. In 1677 werd door Jan van der Heyde de vaste straalpijp, die tot dan toe slechts van links naar rechts en van boven naar onder kon bewogen worden, vervangen door een straalpijp bevestigd op een slang. Daardoor kon de vuurhaard veel dichter benaderd en de brand efficiënter bestreden worden. Door een onbegrijpelijke terughoudendheid voor het nieuwe duurde het echter nog verschillende decennia vooraleer Gent een eerste brandspuit van dit nieuwe type aanschafte. In 1771 had de stad vijf van deze pompen ter beschikking, wat voor die tijd toch een behoorlijk aantal was (6). Het artikel 7 van het Reglement uit 1766 bepaalde dat het brandbestrijdingsmateriaal over het grondgebied van de stad moest verspreid worden. Zo moesten er steeds honderd brandemmers in voorraad zijn in het magazijn onder het stadhuis, honderd ten huize van de Koning der Moorkinderen (7), veertig op het Belfort, twintig in ieder klooster "alwaer van ouden tyden Brandemmers berust hebben", vier ten huize van iedere erfscheder en een aantal bij iedere deken van de gebuurten (8). In het Belfort waren tevens een brandspuit en twee schippersdweilen voorhanden.

Om de brandemmers in goede conditie te houden moesten ze van tijd tot tijd met water gevuld worden en was het verboden ze voor particuliere doeleinden

te gebruiken (art. 8).

Wanneer de brandklok klepte moesten de broeders van de kloosters waar er brandemmers voorradig waren en de dekens van de gebuurten er voor zorgen dat deze naar de plaats van de brand gebracht werden. Na het blussen was het de taak van de Koning der Moorkinderen om de emmers naar de kloosters terug te brengen. Voor de gebuurten was het de "knaepe" die hiervoor moest zorgen, waarvoor hij drie stuivers per emmer betaald werd (art. 29).

Tijdens het blussen dienden de aanwezigen twee rijen te vormen. De ene rij gaf de volle emmers door, de andere rij de lege (art. 46). Bovendien moesten beide rijen zover mogelijk van elkander verwijderd blijven als de breedte van de straat het toeliet (art. 47). Bij het doorgeven van de gevulde emmers was het verboden anderen opzettelijk nat te maken, het water te verkwisten en te pas of te onpas de emmers naar elkaar te gooien "op pyne van arbitrairelyk gestraft te worden" (art. 49). Het gebeurde wel eens dat diegenen die de lege emmers doorgaven ze gewoonweg in het water kieperden in plaats van ze aan de man aan de waterkant te geven waardoor er heel wat verloren gingen. Zij die het toch deden kregen de rekening van de schade gepresenteerd (art. 50). Bij iedere brand werden er zes personen aangeduid die aan de steiger of waterkant de emmers moesten vullen. Tijdens de zes zomermaanden kregen ze voor hun werk twee gulden, tijdens de zes wintermaanden drie gulden uitbetaald (art. 51).

Over de stad verspreid waren ook een groot aantal brandladders voorhanden (9). Men had ondervonden dat bij de meeste branden hooguit vijf a zes ladders nodig waren en de aanvoer van alle ladders naar de plaats van de brand voor chaotische toestanden zorgde in de smalle straten. Daardoor werd bepaald dat slechts de ladders met bijbehorende brandhaken van de zes meest nabijgelegen plaatsen zouden mogen ter plaats gebracht worden (art. 30). De voerlieden die ze vervoerden en naderhand terugbrachten werden beloond met twee gulden. De twee voerlui die eerst ter plaatse waren kregen het dubbele (art. 31). Wel moesten ze er voor zorgen hun karren zo ver als mogelijk uit de buurt te houden en moesten ze zich opstellen in één rij langs de ene zijde van de straat zodanig dat er nog ruimte was om de brandspuiten door te laten en het aangeven van water niet te beletten. Bovendien was het hen verboden hun ladders te lossen vooraleer men ze echt nodig had (art. 32).

De brandladders werden niet altijd gebruikt waarvoor ze bedoeld waren. Bij een overstroming te Gent in januari/februari 1774 werden er heel wat gebruikt om de voeten droog te houden, wat voor gevolg had dat er naderhand een aantal naar het haardvuur moesten verwezen worden (10).

De meeste brandspuiten waren ondergebracht in een klooster meer bepaald in een ruimte waarvan de deur op straat uitkwam. De sleutel van deze deur werd bijgehouden door de portier van het klooster (art. 10). Het gebeurde wel eens dat de voerlui die de spuiten vervoerden in hun ijver om snel ter plaatse te zijn,

hun boekje wat betreft snelheid te buiten gingen met het gevolg dat meer dan eens de spuit bij aankomst alle dienst weigerde. Bijgevolg werd hen opgelegd slechts zo snel te rijden "soodaniglyk dat die gemakkelijk zullen kunnen geaccompagneert worden van eenige paters van de respective kloosters" (art. 33).

Voor het werken met de brandslangen werd een directeur aangesteld die het bevel voerde over tien mannen. Om zich te onderscheiden van andere burgers moesten deze een witte band dragen waarop de wapens van de stad waren aangebracht (art. 52). Na het beëindigen van de bluswerken mocht niemand de plaats verlaten met blusmateriaal bij zich. De Koning der Moorkinderen zorgde voor het verzamelen ervan en dat het naderhand op de juiste plaats terecht kwam (art. 53).

Er werden ook een aantal voorzorgsmaatregelen in het reglement voorzien : de gebuurtedekens b.v.b., die in hun omschrijving een waterloop hadden, waren verplicht bij vriesweer een opening, ter grootte van vier vierkant voet, in het ijs vrij te houden.

Ook moesten in het Belfort de waterbakken door de bewakers en het ander personeel op peil gehouden worden (art. 12).

In geval van brand bij nacht moest er voor verlichting gezorgd worden. Zo moesten er steeds twee dozijn fakkels van spiegelhars voorhanden zijn op de "Kamer van de Officiers van de Hoofdwacht bij het Stadhuis" (art. 13).

Voor de verlichting van het stadhuis hingen er twee lantaarnen in de grote zaal van het College van de Keure, één in de zaal van het College van Gedele en één in de zaal langs de kant van de Poeljemarkt die door de huisbewaarders moesten aangestoken worden (art. 20).

De "Stadswaekende Mannen" hadden als taak de fakkels van de Hoofdwacht over te brengen naar de plaats van de brand alwaar ze enkel aan de schepenboden van de Keure mochten uitgedeeld worden (art. 28). De schepenboden hadden thuis twee fakkels voor het geval ze hun meesters (de schepenen) thuis moesten afhalen en vergezellen naar het stadhuis (art. 27) alwaar deze vergaderden om te "beraemen de middels tot het blusschen" (art. 15).

De gildebroeders van Sint-Joris, Sint-Michiel, Sint-Sebastiaan en Sint-Anthone verzamelden in hun respektievelijke gildehuizen "alleenelyk voorsien van zygeweir". Daar moesten ze de orders van het College afwachten (art. 16).

De brandwacht op het Belfort werd verzekerd door een trompetter en een klokkenluider. Tijdens de zomer (van half maart tot half oktober) van tien uur 's avonds tot vier uur 's morgens en tijdens de winter van acht uur tot zes uur. De trompetter moest na het slaan van ieder uur op de vier hoeken van de toren op zijn trompet blazen (art. 17). Indien ze een brand opmerkten moesten ze alarm slaan "met het steken van het Trompet, ende het klippen van de ordinaire Signaclklokke" (art. 18). Bij nacht werd de richting van de brand aangeduid doormiddel van het uitsteken van een lantaarn (art. 19).

Naast het waarschuwen van de notabelen was het de taak van de nachtwakers de inwoners van hun wijk te verwittigen dat er brand was. Doordat iedereen, gezond van lijf en leden, verplicht was hulp te bieden, liepen soms hele stadswijken leeg. Diezelfde nachtwakers moesten er dan op toezien dat er van de afwezigheid van de inwoners geen misbruik gemaakt werd om diefstallen te plegen (art. 21).

De tamboers van de achttien compagnieën moesten van zodra ze de signaalklok hoorden, onder het slaan van de trom hun huis verlaten en alzo gans hun wijk aflopen.

Naast de metsers, de tegeldekkingen, de schaliedekkingen, de timmerlieden en de schippers, die ter plaatse kwamen met hun respectieve werktuigen (art. 40), stond het korps van de biervoerders in voor het vervoer van water. Hiertoe gebruikte ze biertonnen die ze leenden van de wit- en bruinbierbrouwers of de kuipers (art. 34). De schippers kregen de specifieke taak toebedeeld de brandspuiten te bedienen (art. 41). Ingeval de waterbronnen te ver afgelegen waren gold de verplichting dat de inwoners van de wijk tonnen of kuipen voor hun woningen moesten plaatsen (art. 38).

Ter voorkoming van diefstal werden op de plaats van de brand zelf de "Hallebardiers" ingezet (art. 35). Bovendien was het aan ieder verboden de aanpalende huizen te betreden (art. 39). Van zodra de signaalklok had geklept werden de stadspoorten en de waterbomen gesloten en werden ze pas terug geopend na het blussen van de brand (art. 44). Plunderaars werden onmiddellijk opgesloten en berecht (art. 58).

Het was ook verboden zich gewapend in de omgeving van een brand te bevinden. De overtreders werden bedacht met een boete van honderd patacons en ingeval ze deze niet konden betalen met een lijfstraf (art. 37). Van een gelijkaardig verbod is er ook reeds sprake in 1540 : "Item, den XXVIII der voornoemde maent (hooimaand) deden scepenen ghebreder, waer 't bij aldien datter brant gherede binnen der stede, dat niemand met stocken ofte andere ghewerre ten brande commen en soude, dan alleenelic met hooftwapene om werre te biedene, sonder de ghene die van heere ende wet weghe daer to ghecommitteert waren, die mochten wel met stokken ende ghewerre comen..." (11)

Dat men van blussen dorst krijgt werd ook in het reglement niet vergeten. Aan iedere nering werd tien gulden betaald om "onderlinge verteert te worden als na oude gewoonte" (art. 42). Daarnaast werden nog eens drie gulden gegeven aan de tien personen die zich het meest hadden ingezet (art. 43).

Eén artikel moet waarlijk bij heel wat hedendaagse emancipatieactivisten de haren ten berge doen rijzen. We citeren het artikel 36 letterlijk : " Word ook wel ende expresselyk geinterdicteert aen alle Vrouwpersoonen ende Kinderen hun te laeten vinden ontrent de plaetse alwaer den Brand is vooregevallen, op pyne van in Vangnisse gecolloqueert te worden". Blijkbaar liepen beide cate-

gorieën maar al te veel in de weg. Of hadden de "heren" bij het nablussen liever geen pottenkijkers in hun omgeving?

Door het vrij spektakulaire aspekt van de meeste branden worden we niet alleen nu nog regelmatig ingelicht door de pers. Ook heel wat kroniekschrijvers hebben in hun geschriften gewag gemaakt van deze gebeurtenissen.

Voor wat er zich te Gent terzake zoal heeft voorgedaan zijn we ons licht gaan opsteken bij o.a. het "Memorieboek". Een vermelding in deze kronijk, die echter niet zozeer is thuis te brengen onder de noemer "brand" maar die toch het noteren waard is, deed zich voor in 1515 : "Den XIIIJ september vielder vier uter lucht, ende maecte eene clauerheit als of 't dach hadde gheweest" (12). Of we dat "vier" zo letterlijk moeten opnemen betwijfelen we sterk. Mogelijks was er hier sprake van het verschijnsel poollicht, maar zeker zullen we het nooit weten.

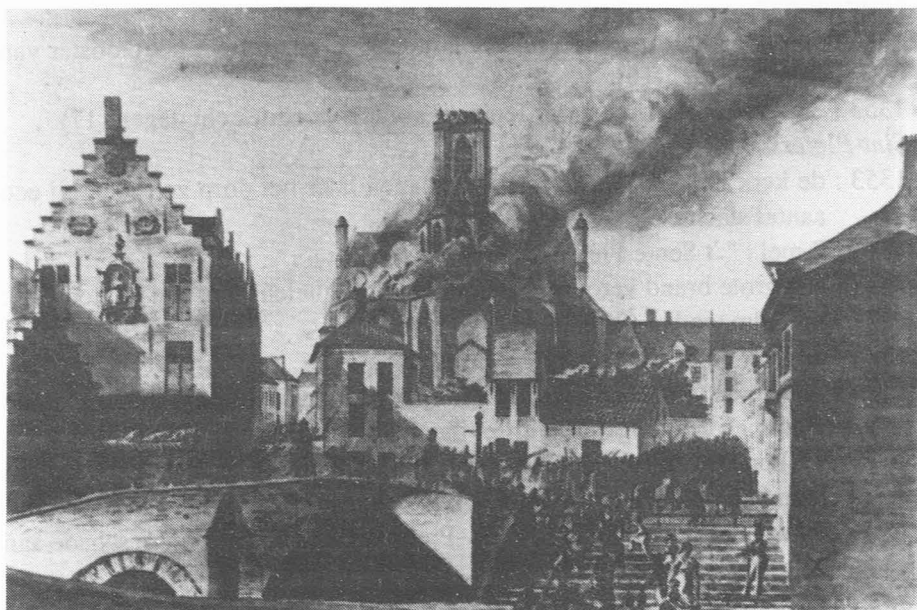
Voorbeelden waarbij omstreeks hetzelfde tijdstip gelijktijdig op diverse plaatsen in de stad een aantal branden uitbraken, zijn eerder zeldzaam te noemen. De gevallen die bekend zijn werden dan ook meestal veroorzaakt door het inslaan van bliksem. Hierbij werden de hoog boven de andere gebouwen uitrijzende torens het eerst getroffen.

In de nacht van dinsdag op woensdag 28 november 1569 ontstond tussen middernacht en één uur een brand in het achterhuis van een pottenbakker op de Muide. Diezelfde nacht, tussen drie en vier uur, brak "een groot ongheweerte ende tempeeste van winde, donder, blicxem ende haghelsteenen" uit. Door het inslaan van de bliksem vatten de torens van Ekkergermerck en van de abdij van Baudelo vuur. 's Avonds tussen zeven en acht uur was het de beurt aan "Onser Vrouwekercke op Sente Pieters", zonder veel erg echter (13).

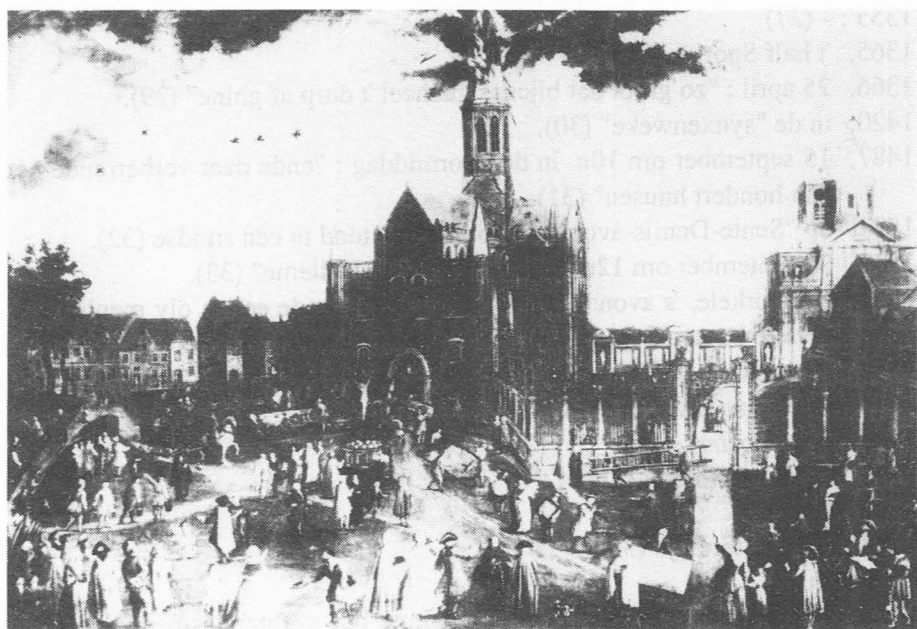
Op 1 maart 1588, tussen drie en vier uur in de namiddag "begonst het zeere te sneeuwene, ende ontrent den vier uren sneeudet zoo zeere dan men nauwe door en sach, ende het donderde zeer gruwelick om hooren, ende ontrent den vijf uren brande de turre van St. Janskercke boven aen de upperste turrekens van den voorseiden blixeme, maer het wiert terstont met grooten neersticheyt gheblust, ende daer was oock brandt ter zelve tijdt in den turre van onze Lieve Vrouwekercke op Ste Pieters, heerliche" (14).

Het was trouwens niet de enige keer dat de Sint-Janskerk (de latere Sint-Baafskathedraal) door brand werd getroffen. Ook in 1586 en in 1602 werd de toren door bliksem getroffen. In 1640 brandde in amper vier uur tijds het dak van de kerk af : "de heele cappe van de cathedraele kercke van Sint-Baefs brandde af, van voren anden grooten choor tot achter ande mueren van onze Vrouwe capelle, daerin begrepen den cleynen thorre, ghezeyt den Pellicaen, staende op het cruys vande Kercke." (15)

Verder noteerden we nog voor :

Brand Sint-Baafskathedraal op 1 juli 1640. Aquarel van Jan Joseph Wynants. (Stadsarchief Gent - Atlas Goedgebuer - W62bis).

Gezicht op de torenbrand van de, nu verdwenen, O.-L.-Vrouwkerk - Sint-Pieters in 1733. Anoniem schilderij. (Stadsarchief Gent, Atlas Goedgebuer L23/4b).

Ganzendries

1341 : "op den Gansdriessche bij der Bijlocke, daer nu staet het clooster van Sint-Agnete" (16).

1353 : 300 huizen werden getroffen en de brand woedde acht dagen (17).

Sint-Pietersdorp

1353 : de kerk O.L.V. St.-Pieters. Acht dagen later het dorp zelf waarbij een aantal slachtoffers vielen (18).

1361, 3 mei : " 't Sente Pieters te Spriete" (19).

1368 : een grote brand veroorzaakt door het "synghelen" van een varken (20).

1371 : op Palmzondag (21).

1375 : de kerk en de kloosterkerk (22).

1376 : St.-Pietersdorp en Stalhof. Daarbij zouden "vijf duisent huusen" in de vlammen zijn opgegaan, cijfer dat ons fel overdreven lijkt (23).

1378 : vijfhonderd huizen van het dorp. Mogelijks gaat het hier om dezelfde brand als in 1376 en is één van de twee jaartallen foutief (24).

1564, 8 juli : het altaar van O.L.V. St.-Pieterskerk, zonder verdere schade aan de rest van de kerk (25).

Sint-Pieters-Aalst

1353 : acht dagen na de brand in het St.-Pietersdorp en waarbij honderd huizen afbrandden (26).

Sint-Baafsdorp

1355 : - (27)

1365, 't half Sporkle (28).

1366, 25 april : "zo groot dat bijcans gheheel 't durp af ghinc" (29).

1420, in de "synxenweke" (30).

1487, 15 september om 10u. in de voormiddag : "ende daer verberrende het dan hondert huusen" (31).

1532, op "Sente-Denijs-avond". De brand ontstond in een smidse (32).

1533, 30 september om 12u. 's middags : "den Helleme" (33).

1533, 16 sporkele, 's avonds om 8 uur : "verberrende eenen oly meulen van inviere buyten Sente Baefs toebehoorende eenen Jan Eeckman (33).

1564, 29 lauwe : "verberrende de herberghe ghenaeamt de Zwane 't Sente Baefs van inviere" (34).

Jacobijnenklooster

1380, 3 juli : de toren (35).

Sint-Niklaaskerk

1408 : het zuidorentje (36)

Meerhem

1452 : "die begonste op Merhem, waer inne dat verbrande meer dan drye hondert huusen, de scepen in 't watere, de capelle ten Nootgods, de Papestraete an beede zijde en wel half 't Nieuwlant" (37).

1515, september : de brouwerij van het "clooster up 't Meerhem" (38).

Muide

1569, 28 november, tussen middernacht en één uur : het achterhuis van een pottenbakker (39).

Vismarkt

1479 : "in dit jaer berrende te Gent up de Vismaert 't Haenkin ende de Merminne (ende 't Veerkin) ende daer verbrande inne Pieter Verreken ende zijn wijf, ende bij dien brand was de Vismaert vermeerderd" (40).

1536 : "Den 20 october, des vrindachs 's nachts, ten elf uren, verberrend het Vischcoopershuus up de Vischmaerct en daer woende daer inne Jacob Impens fs. Jacobs, apotecaris, daer lach 't huus een advocaet van der camere van den rade ende spronck uter veinstre, achter up 't watere, van der tweester stagien, ende starf van den spronghe, ten huuse van meester Laureyns Bybau, chirurgien" (41).

Buiten de Braampoort

1521 : "...duer de Braampoorte deser stede verberrende een huus up Ste Bastiaensdach 's nachts, daer inne verberrende de man van den huuse, ghenaemt Mer. Jan de Jonghe" (43).

Sint-Lievensstraat

1536 : "Up den XXIIIen juny, up Ste Jansdach in middenzomere, was naer noene, ontrent de drie uren grooten brandt up Sente Lievinsstrate over beede de zijden sodat men niet ghepasseren en conste van den groote hitte" (44).

"Up Sente Jans Baptistendach, in den brandt van Sente Lievensstrate, vooren ghenompt, viel eenen stene ghevele inne, daer onder dood bleef Lievin de Buck, broeder van Pieter de Buck, officier (45).

Eckergem

1540 : "op den selven dach (XXVII ougste) was grooten brant te Eckergem bij der Kercke (46).

Veldstraat

1545 : "Item den Xen in December berrende 't huus in de Veltstrate op den houc van der Conduutstege toebehoorende Jacop van Keymeulene, 's avonts tusschen vijven en sessen" (47).

Holstraat

1545 : "Item, in 't voornoemde jaer, den XVII in lauwe berrende te Ghent in de Holstrate, ende was leelicken brant 's achternoens ten drije uren, ende daer verberrende wel XV of XVI huusen" (48).

Buiten de Walpoort

1562 : "In dit jaer op eenen vrijdagh, 's avonts tusschen de neghen ende tien uren, was grooten brandt buuten de Waelpoorte, zoo datter afberrende twee soo drij huusen ende eenen stal, daer inne dat verbranden twee peerden en vijf hoornebeesten (49).

Twaalfkamerenstraat

1566 : "Den XXVIen Maerte was binnen dese stede ten XII camerem grooten brandt, 's morghens ten zeven uren, daer verbrande wel XX huysen (50).

Sint-Veerleplein

1569 : "Den XXIen Meye 's nachts, verbranden up de Veerleplaetse neffens 's Gravencasteel vijf of ses huyskens (51).

't Fraters

1580 : "Den XIIIen Meye, 's morghens ten zes uren verbrande aen 't Fraters een groot stene huus, ende in 't blusschen, zoo vielder eenen gevel inne daer eenen onder doot bleef, ende wiert er vele ghequetst, die zeer corts daer naer storven (52).

Bij archeologische opgravingen ontdekte men nabij de Wijden Aard (nu Bisdomplein) dat de bovenste laag een brandlaag was, wat er op wijst dat ook hier de rode haan ooit kraaide (53).

Het Wittocxhospitaal, dat zich vroeger bevond tussen de Bennesteeg en de Veld-, de St.-Niklaas- en de Cataloniëstraat, verdween bij een grote stadsbrand in 1176 (54).

Naast Antoon Sanderus, maken ook nog andere bronnen gewag van een grote brand buiten de Zandpoort in 1360 : "... zoo berrendet zeere te Ghent den XII April buuten de Santpoorte, bij der Bylooke an de Gansdriesch, ende was 's nachts.", "Anno LX, IXden Meydach, zoo verberende binnen Ghent buyten Santpoorte wel IIIc huusen ende datter bleef stane branden binnen acht daghe daer naer" (55).

In hetzelfde stadsdeel, meer bepaald in de Brandstraat - het ontstaan van de naam zou volgens sommige auteurs niets te maken hebben met ons onderwerp - woedde in 1567, volgens Marcus van Vaernewijck in zijn "Beroerlijke Tyden", een brand langs beide zijden van de straat "ende up de strate, daer men ghaet naar 't Papeghaeyhuys ende 't straetkin achter die taverne". Een twintigtal armoedige, met stro bedekte huisjes gingen toen in de vlammen op (56).

Het klooster van Galilea (hoek Hoogstraat met Holstraat) werd tweemaal door brand geteisterd. Een eerste maal in 1515 "up Ste. Michielsdach" waarbij de kerk in de vlammen opging (57). De tweede keer, in 1541, was het de brouwerij van het klooster die door brand vernield werd (58). Ook molens bleven niet gespaard. Dit was o.a. het geval in 1764 met de oliemolen, die tussen de twee Muidepoorten stond en eigendom was van Carolus Benthuis (59).

De voorloper van de huidige opera nl. de Sint-Sebastiaansschouwburg, gelegen aan de Kouter, werd op 16 december 1715 door brand vernield (60). Het Belfort, uitkijkpost bij uitstek voor het ontdekken van branden, werd ook een aantal keren door brand getroffen.

Toen op zondag 16 mei 1585 te Kalo een overwinning werd behaald op de Geuzen, meenden de schepenen van de Keure van Gent dat dit op passende wij-

ze moest gevierd worden. Op 17 mei op de middag werden de stadsklokken een uur lang geluid. De kanonnen van het Spanjaardskasteel werden tot driemaal toe afgeschoten. Op het Belfort speelden 's avonds de "scharmeyers ende trompetten" en werden op de draak vreugdevuren ontstoken. Bij dit laatste ging het bijna fout want "daer rees brandt boven de weckers, maer hij was met groote arbeyt ende neersticheyt gheblust" (61).

De branden van 8 augustus 1644 en 4 november 1657 veroorzaakten, zover bekend, geen noemenswaardige schade aan het Belfort.

Toen op 2 mei 1705 omstreeks 5 uur in de namiddag, door blikseminslag, bijna gelijktijdig brand ontstond op het Belfort en de Sint-Niklaastoren werd er naderhand een nauwkeurig verslag opgemaakt aan de hand van getuigenissen van de blussers, waardoor ze oogden op een geldelijke bijdrage vanwege het stadsbestuur wegens bewezen diensten :

"Believe mijn ede. heeren schepenen van der Keuren der Stadt Ghendt te considereren de overgrootte deligencie in het blussen van het belfort, ende torre van Ste. Niclayskercké deser stadt, door den blixem ingerackt op den 2de meye 1705, voor dese navolgende wercklieden, te weten Jacques Willems, Pieter de Mey, Joos Verperre, metsers, Jan Bosschaert ende Maximiliaen Vantgens, dienders, Cornelis de Ghevisse ende Judocus de Meyere, timmerlieden, die waeren werckende inde ontrect ten huuse van Joe. de wede. Jan van Hecke, dier propertaris van is, hr. Anthone Soetaert, door wiens ordre wij wierden gecommandeert, op het ghesichte, in het uitwerpen van een mande greys (gruis), op den waeghen van Bertel de Nycker, door de voorn. diender ghesien, beneffens den voorn. Soetaert datter op het bovenste van het belfort in de perre (peervormig gedeelte van de torenspits) onder de dracke, was roock ende vier, opwelck gesichte, den voorn. Soetaert sito, met luyden stemme heeft geropen, sa mannen hastulder, hastulder, het belfort is in brand, vliegt dewaert, op welck wort wij onderschrvn. sito al zijn geloopen naer het belfort, tot boven toe, met mr. Pieter, den orlogimacker ende sijnen sone, bij den brant, in ende boven den beyaert, tot inde voorn. perre, die door de groote deligencie van voorn. Jacques Willems en de Pr. de Mey en Joos Verperre ende dienders, als ander persoons naer ons gecomen sijn, is geblust gheworden, naer welcke blusschinge de selve sijn ghelopen naer de kercke van St. Niclays daer den voorn. Jacques Willems den cleynen torre beneffens ander persoonen, in seer groot perickel van sijn leven, noch eens heeft geblust..."

Bij hetzelfde voorval beleefde de knecht van de uurwerkmaker van het Belfort een paar bange momenten want hij rende na de blikseminslag uit de stadstoren "met sulck een verbaestheyte ende alternatie seggende dat hij gesien heeft den blixem ende het vier ghecommen twis door den solder, boven de trommel staende, voor sijn voeten naer is ghevallen..."

Toen meesterkuiper Jan de Ro op 25 juni 1741 alleen een brand "in de derde balustrade van het Belfort" bluste werd hij hiervoor door de schepenen van de

Keure vrijgesteld van burgerwacht en kreeg hij daarenboven nog een "wekelijkse contributie zijn leven lang" op voorwaarde echter dat hij zich in geval van brand of alarm toch ter beschikking stelde van de magistraat.

Ook Joannes Jonckheere "backer van stijle wonende met zijn moeder op de Putte" hoopte op een vrijstelling van burgerwacht, nadat hij op 16 augustus 1750 samen met de uurwerkmaker Joannes van Royen een brand in het Belfort, veroorzaakt door een vuurpijl, had geblust. Zijn vraag werd echter afgewezen en hij moest zich tevreden stellen met twee pond groten (62).

Blijkbaar was het de gewoonte dat het stadsbestuur instond voor het "blussen" van de droge kelen van de hulpverleners. Op 8 september 1706 werd zelfs een bedrag van niet minder dan vijftien ponden, vijftien schellingen groten betaald aan Guille vander Vinckt "brandweer deser stadt... ter causen van bij hem ghelevert t'hebben thien tonnen bier aen de persoonen gheblust hebben den brant in de Holstraete, aen het Stadhuys ende in de caserrens (kazernen?) deser stadt" (63).

Een zeldzame keer werden de brandspuiten van de stad ter hulp gezonden naar een naburig dorp. Dat was onder andere het geval toen op 7 mei 1727 rond drie uur in de namiddag de kerktoren van Drongen door bliksem werd getroffen en in brand vloog. Bedenk daarbij dat hiervoor nog een ommetje moest gemaakt worden via Mariakerke, de Drongendreef was toen nog niet aangelegd, waarbij we het nut van een dergelijke operatie in vraag stellen (64).

Zoals we gezien hebben was onweer en de daarmee gepaard gaande bliksem

nogal eens de oorzaak van een brand. In dit verband wijzen we nog graag op het bestaan van een eigenaardig werkje (65) waarin het verhaal kond wordt gedaan van een verschrikkelijk onweer te Gent op 18 augustus 1586 om twee uur in de namiddag. Daarbij zou een edelman letterlijk in de lucht geslingerd geweest zijn en in stukken gereten. Een houten huisje van een schoenmaker werd de lucht ingezogen alsof het "ein buschel flachs" (bussel vlas) was. Bovendien schrok een oude vrouw zich dood en verloren meerdere zwangere vrouwen "ihre leibsfruchten". Het onweer duurde niet minder dan twee uur.

Tot slot weze gezegd dat niet alle bran-

den op een spontane of accidentele wijze ontstaan. Zo pleegde tegeldekker Jan van der Meerre op 7 november 1532 een roofmoord. Om zijn daad te verbergen stak hij het huis in brand waarna hij zelfs werd opgemerkt tussen diegenen die de brand probeerden te blussen. Nadat hij de stad was uitgevlucht werd hij tenslotte aangehouden te Lessen in Henegouwen. Omdat er geen juridisch geschil zou ontstaan tussen Gent en Lessen beval de landvoogdes de dader naar Brussel over te brengen alwaar hij naar de brandstapel werd verwezen (66).

David MAES

NOTEN

1. Ter vergelijking; het verbod om stro als dakbedekking te gebruiken werd te Brussel pas op 21 november 1550 uitgevaardigd.
2. Na een aantal betwistingen werden beide gilden in 1380 heringericht. Ze zouden pas terug samengevoegd worden, samen met de metsers, de plaasteraars en de steenhouwers en dit in 1540.
3. Deseyn Guido, Gids voor Oud Gent, Antwerpen, 1984, p. 421.
4. De Loose C., Korte Geschiedenis van de Gentse Brandweer (uitgegeven ter gelegenheid van 175 jaar Brandweer Gent).
5. Reglement Gemaekt bij Heer ende Weth der Stad Gent Nopende den Brand, van den 28. Augusti 1766. Tot Gend, By Jan Meyer geswooren Stads-Drukker op d'Hoogpoorte in 't gekroond Sweird.
6. De Loose C., Korte Geschiedenis...
7. Koning der Moorkinderen. Zie hierover : M. Van Wesemael, De Maagd van Gent, in Gh. T. 1976, nr. 5, p. 219, noot 5.; en : De wapenstok van den Koning der Moorkinderen, in Gh. T. 1984, nr. 6, p. 353 tot 355.
8. Lyste van alle de Gebuerten der Stad Gend alwaer Brandeemers moeten berusten :
Wyk op 't Zand.
 V. Brabanddam (4), Violettestraete (4), 't Zand (2), Het Kruyce (2), S. Lievenstraete (2), Raveschoot (2), S. Lievenspoorte (2), Keyserpoorte (2), Keyserstraete (2).
Wyk Gaereplaetse.
 In den Ham (4), West Steendam (4), Baudelooplaetse (4), Oude Vlaschmerkt (4), Wolvestraetjen (4), Vrydagmerkt (4), 't Gulden Hoofdstraetjen (2), Waeystraete (4), Gaereplaetse (4), Suyvelstege (2), Donkerstraetjen (2), Baudelooleye (2), Baudeloostraete (2).
Wyk Nieuwstraete.
 Oost Steendam (4), Nieuwpoortjen (2), d'Ykstraete (2), Vlaschmerkt (2), Korte Rudderstraete (2), Nieuwstraete S. Jacobs (2), Nieuwstraete S. Baefs (2), Beestemerkt (2), Kalvermerkt (2), Tusschen 't Pas (2), Guldestraete (2), Veirstraete (2), Crommenhessche (2), Brauwstraete (2).
Wyk Tykstraete S. Pieters
 Petercellepoorte (2), Tykstraete (2), Veirgrippe (2), 't Spriete (2), Neerkautere (2), O.L. Vrouwe ad Radios (2), Bagattestraete oostzyde (2), Bagattestraete westzyde (2), Paellepelstraete (2).
Wyk d'Hoogstraete.
 Opper Hoogstraete (4), Holstraete (4), Middel Hoogstraete (4), Korte Hoogstraete Maria-land (4), Engeland ten Trappe (2), Leugemeet en Poorte (4), Begynegracht (4), Begyendriesch (4), Peeperstraete (4), Commynstraete Raeme (2).

Wyk nieuwe Muydepoorte.

Lievegang (2), Meulenaerstraete (2), t' Berouw (2), Meirhem (4), Lange Schipgracht (4), Korte Schipgracht (4), Paelingstraete (4), Tichelrye (4), Landeken van Herodes (4), Margarithestraete (4).

Wyk Burgstraete.

Raeme (4), Raeme Koningstraete (4), Middel Burgstraete (6), Neder Burgstraete (6), Pharaildeplaetse (4), Groot Gewat (4), Kleyn Gewat (4), Tinnepot (4), Silverstraete (4), Plumstraete (2), Aen den Berg (4).

Wyk Overschelde.

I. Brabanddam (4), II. Brabanddam (4), III. Brabanddam (4), Moyhoveken (2), IV. Brabanddam (4), Abeelstraete (2), t' Stuk (2), Apostelhuysen (2), Koeypoorte (2), Mortierstraete (2), Cosyntjenstraete (2), Vrouwestraete (2), Uckelram (2), Beenhouwerstraete (2), Bogaertstraete (2).

Wyk Kooremerkt.

Kooremerkt (4), Hoyaert (4), Aen de Vischmerkt (4), Korte Munte (4), Neder Hoogpoorte (4), Middel Hoogpoorte (4), Hoogpoorte (4), Nederpolder (4), Quaethem (4), Roscamstraete (4), Paradeplaetse (4), Kudderedutstraete (4), De Putte (4), Donkerstege (4), Kleyn Turkyen aen S. Nicolaes (4).

Wyk Majorlynstraete.

Catheloingestraete (4), Majorlynstraete (4), Cipereystraete (4), Kalanderberg (4), S. Jansstraete (4), Bisschopstraete (4), Opper Reep (2), Neder Reep (2), Koeystraete (4), Meire (4), Bonte Leeuwstraete (2), H. Sacramentstraetjen (2), Benne en Kromstege (2).

Wyk Huydevettershoek.

Terplaeten (2), Heuverpoorte (2), 't Stalhof (2), Plattenberg (2), Vrouwestraete (2), Callye (2), Nieuwstraete (2), Vijf Kaeven (4), Grooten Huydevettershoek (4), Kleynen Huydevettershoek (4).

Wyk Kauter.

Recollecten (4), Achter de Paele (4), Brabandstraete (4), Dagstege (4), Oostkauter (8), Westkauter (12), Predikheerenleye (4), Kooremerkt (4), Veldstraete (4), Veldstraete Spinrok (4), Veldstraete Koybelle (4), Savaenstraete (4).

Wyk Onderbergen.

By den Appel (4), Gersleye (4), Pinnesleye (4), Drapstraete (4), I. Engelandgat (2), II. Engelandgat (2), Swarte Susterstraete (2), Bestormstraete (4), Onderbergen (6), Violette Houtleye (4), By de Bogaerde (4), Houtleye (4), Houtleye en Schouwvaegersstraetjen (2).

Wyk Slypstraete.

't Groenstraetjen (2), Huyvetterken (2), Nord Slypstraete (4), III. Slypstraete (4), II Slypstraete (4), I. Slypstraete (4), Achterleye (2), Beirrestege (4), Krommewaele (2), Katelynestraete (4), Gelukstraete (2), Oude Veste (2), Oude Veste (2).

Wyk Meirhem

Meirhem (2), Groot Meirhem (2), Kleyn Meirhem (2), I. Voormuyde (2), II. Voormuyde (2), III. Voormuyde (2), St. Salvators (4), St. Salvators aen de Brugge (4), Nordeynde Nieuland (2), Zuideynde Nieuland (2).

Wyk Langemunte.

Vrydagmerkt (4), Neder Langemunte (4), Langemunte Eyland (4), Langemunt (4), Kammerstraete (4), Koningstraete (4), Santberg (4), Serpentstraete (4), Opper Onderstraete (4), Neder Onderstraete (4), Schepenhuyssstraete (4).

Wyk Geldmunte.

Sluyseken (4), Korte Steenstraete (4), Lange Steenstraete (12), Geldmunte S. Eloy (6), Geldmunte (6), Kraenleye (4), Neder Audburg (4), Opper Audburg (9), Hertogstraete (2), Bogaertstraete (2), Plottersgracht (2), Tavernierstraete (2).

Wyk Ackergem.

Brandstraet (2), Wellingstraete (2), Meulegat (2), Annuntiastraete (2), Stoppelstraete (2), Yperstraete (2), Pekelhaering (2), Twaelf Kaemeren (2), Ackerplaetse (4).

Wyk tusschen Muyde.

Noordeynde (6), Zuydeynde (6).

9. Een volledige lijst van de plaatsen waar zich brandladders bevonden konden we niet terugvinden. Aan de hand van het bundel : reeks 533, nr. 17 in het Stadsarchief Gent, konden we volgende lijst samenstellen : Corte Velstraete, Groot Meerhem, Onderbergen, Papestraete, Groene Briel, Meulenaersstraete, Waterschoodt, Mortierstraete, Hooge Aubuitch(?), Rijke Claeren, Posterenstraete, St. Martens Straete, Drabstraete, Galghenbergstraete, Jansstraete, Beersteghe, Sleyppstrate, Serpentstrate, gebuerte der Preeckheeressen op het Niewlant, St. Michiels, Hoylant, Wulvestrate, Hovestrate, Oost Caeter, Overschelde, Heuverpoorte, Brugschepoorte, Princehoofd (sic), Brabantdam.
10. Stadsarchief Gent, reeks 533, nr. 64, overstromingen 1607-1786.
11. Memorieboek der Stad Gent (M.S.G.), deel 2, p. 215.
12. M.S.G., deel 2, p. 35.
13. M.S.G., deel 2, p. 379.
14. M.S.G., deel 3, p. 116. De vermelding hiervan staat onder het jaar 1587. In de tekst zelf is er sprake van 1588.
15. Deseyn G., Gids voor Oud Gent, p. 165/166.
16. M.S.G., deel 1, p. 51. (17) M.S.G., deel 1, p. 83. (18) M.S.G., deel 1, p. 74. (19) M.S.G., deel 1, p. 84. (20) M.S.G., deel 1, p. 93; synghelen = afschroeven van de haren na het slachten. (21) M.S.G., deel 1, p. 96. (22) M.S.G., deel 1, p. 100. (23) M.S.G., deel 1, p. 101. (24) M.S.G., deel 1, p. 107. (25) M.S.G., deel 2, p. 328. (26) M.S.G., deel 1, p. 74. (27) M.S.G., deel 1, p. 77. (28) M.S.G., deel 1, p. 89. (29) M.S.G., deel 1, p. 90. (30) M.S.G., deel 1, p. 173. (31) M.S.G., deel 1, p. 349. (32) M.S.G., deel 2, p. 88. (33) M.S.G., deel 2, p. 94. (34) M.S.G., deel 2, p. 324. (35) M.S.G., deel 1, p. 109. (36) M.S.G., deel 1, p. 150. (37) M.S.G., deel 1, p. 238/239. (38) M.S.G., deel 2, p. 35. (39) M.S.G., deel 2, p. 379. (40) M.S.G., deel 1 p. 312. (41) M.S.G., deel 1, p. 318. (42) M.S.G., deel 2, p. 105/106. (43) M.S.G., deel 2, p. 54. (44) M.S.G., deel 2, p. 107. (45) M.S.G., deel 2, p. 112. (46) M.S.G., deel 2, p. 215. (47) M.S.G., deel 2, p. 240/241. (48). M.S.G., deel 2, p. 241. (49) M.S.G., deel 2, p. 320. (50) M.S.G., deel 2, p. 347. (51) M.S.G., deel 2, p. 369. (52) M.S.G., deel 3, p. 65.
53. Deseyn G., p. 101.
54. Deseyn G., p. 349.
55. M.S.G., deel 1, p. 83.
56. Deseyn G., p. 376.
57. Deseyn G., p. 387. M.S.G., deel 2, p. 35.
58. M.S.G., deel 2, p. 218.
59. Deseyn G., p. 514, en : Deseyn G., Bouwen voor de Industrie, Gent 1989, p. 137.
60. Deseyn G., p. 218. Stadsarchief Gent, Reeks 533, nr. 17.
61. M.S.G., deel 3, p. 97/98.
62. Stadsarchief Gent, Reeks 533, nr. 11.
63. Stadsarchief Gent, Reeks 533, nr. 17.
64. Bral Guido, "De Premonstratenzerabdij te Drongen in de XVII en de XVIII eeuw", onuitgegeven licentiaatsverhandeling, R.U.G. 1975/1976, deel 1, p. 45; en : Deprest F., onuitgegeven handschrift (Heemkundige Kring Dronghine).
65. Erschrockenliche Zeyttung von einem Grausamen Ungewijtter den 18 Augusti Anno 1586 jar zu Gennt furgangen ist. Gedruckt zu Augspurg durch Josiam Wörlj bey dem heyligen Creüz hinder dem predighaus inn Sanct Otmarsgassen.
66. M.S.G., deel 2, p. 88/90.

BIJLAGE

Lijst van branden samengesteld aan de hand van het bundel : Stadsarchief Gent, Reeks 533, nr. 17.

Datum en uur	gebouw/huisnaam/bewoner/ eigenaar	plaats
1703, 13 nov. ts. 7/8u.	Drij Coninghen	Coorenmert
1705, 2 mei	Belfort	
2 mei	St.-Niclayskercke	
2 mei	St.-Martenskercke	
2 mei	de meulen	t' Eynde Weere
1706, 5 sep. 17u.	-	in d'Holstraete omtrent de Tresiaenen
6 sep. 's avonds	ten huysse van Jaecques Stryncx, meester-zadelmaker	op den hoek van te Putte
16 dec.	ten huysse sr. van Doorne	op de Gesleye (Graslei)
1707, 23 mei	-	omtrent de paters Capucijnen
13 okt.	ten huysse Michiel Steupbaert	in de Geltmunte
1708, 2 jan.	-	omtrent het Klein Begijnhof
1709, 4 dec.	-	Bennesteghe
1710, 3/4 apr.	in een magazijn van hoy in de bleeckerije	achter de Meulenaerstraete ofte Gaymeulen
1711, 15 juli	-	Vrijdachmert al den cant vande suyt sijde
7 aug. ts. 2/3u.	huis Pieter vander Kelen	Quathem
1715, 16 dec.	in d'opera	
1716, 23/24 nov.	-	-
1718, 29 juli	een huis	op Ste. Prs. (Pieters) bij Ste Quin- tenscapelle
1718,	Stadhuis/ in het collegie medicum boven het collegie van Ghedeele	
1722, 24 maart	huis van sr. Van den Abeele	op de Vismert
1724, ? feb.	huis van Adrien Neerijnx	bij de Raecke
1725, 20 dec. namiddag	in den nieuwen bouw	op de Cooremerct
1726, ? feb.	in het nieuwe gebouw deser voorse. stadt	
11 apr. 22u.	een huys/gemaempt Cleen Au- denaerde	gestaen ende gelegen bij ST. Niclaeys kercke
1727, 10 mei	huys van den heere pastor	St.-Pieter
1728, 8 aug. (of 1729)	huis van Kindts	Dobbelslot in het Landeken van Herodes
1729, 30 okt.	huis van Poelman	tusschen beede de Muydepoorten
1731, 20 nov. 22 u.	huis van de Schrijvere	gestaen op de Leye achter het Clooster van de paters Predicheeren - Predicheerenleye

1732, 26 april	thoren van onze Lieve Vrouwe kercke	Sint-Pieters
1732, 29 juni	huis van Meganck	Geltmunte
1734, 16 sep.	-	tegen het clooster der carmelieten - Bogaertstraete
1735, 17 feb.	-	buyten de St. Lievenspoorte
1736, 23 juni	-	Galileën
1737, 25 april	bij joffr. De Meye, geestelijke dochter	Geltmunt
1743, 9 okt.	-	Bagattestraete op St.-Pieters
1745, 25 april	-	bij de Weverscapelle omtrent de Waelpoorte
1745, 8 sep.	een huys aldaer nieuw ghemaect	hoek Schipgracht
1751, 9/10 juli	Drij Conijngen	Cooremert
1756, 21 feb.	Brauwarije van het Peirt	Slijpstraete
1761, 6/7 dec.	een huys competerende het	op Ackergthem
ts 12/1u.	Clooster van Deynse	
1762, 10 okt.	brouwerij Groenen Lantirren	Sint Jacop nu straete (St.-Jacobsnieuwstraat)
1762, 11 okt.	-	Houtbriel
1768, ? maart	in den meulen genaemt Calds-hoven	
1768, ? juli	ten huysen van mandemaecker Ayc	ten voorhoofde up de Vrijdagsmerct
1768, 2 aug.	ten huysen van Frans de Stoet, Taertbacker	-
1769, 8 feb.	in den papiermeulen	-
1771, 9/10 mrt.	-	buyten de brugsche poorte langst de contributie zijde Vrije van Gendt
's nachts		-
1772, 3/4 juni	in het Cnechtjenshuys	
's nachts		
1773, 19 jan.	-	aan de Schaetsmeulen tusschen Muyde
(of 29 jan.)		op de Graenmerct
1773, 3 juli	ten huysen van Laval	omtrent het Dobbelslot
1774, 2 jan.	een huis	in de Bagattestraete
1774, 18 juni	in twee huizen	omtrent het godtshuys genaemt Hebberechts Hospitael ofte Schrijboom
1775, 11 aug.	in een huis	omtrent het Nieuwpoortjen
ts. 12/1u.		
1777, 8 feb.	-	
15u.		
1777, 13 feb.	in de herberghe den Franschen Schilt	op de Cauter
23u.		
1777, 8 aug.	ten huysen van Frans Schellinck, eigendom Speelman	in het Roosendaelstraetjen
ts. 12/1u.		
1779, 20 juni	Blompeldersmolen	in het Sleutelstraetjen
1780, 20 jan.	in het Clooster van de paters Capucijnen	
1781, 16 dec.	huis van dhr Lordon	in den Quathem
6.15u.		

1782, 19 maart	de calckschuer	in den Cleenen Hoek
1782, 27 maart	in de congergerie van den nieu- wen raedt	-
1782, 10 mei	huis van jo. de Graeve	in de St.-Jansstraete
1782, 12 mei	in den meulen	teynden het Meulen gat
1782, 21 nov. 14.30u.	ten huysse van sr. Bauwens, huyvetter	aen de Spelle Brugghe - Spelle- straetjen
1783, 3 jan.	ten huysse van backer Bombeke	aen den Calcoenschen Haene
1783, 31 jan.	ten huysse van eenen zeeldrayer	door de Ketelpoorte
1783, 3 maart	ten huysse van sr. Noel	in de Langemunte
1783, 31 mei 17.15u.	ten huysse van sr. Dondt, lood- gieter	Houtbriel
1783, 2 juli	ten huysse van Rosiest	aan kleyn Vleesch huys
1783, 19 nov.	ten huysse van Van Belle	in het Landeken van Herodes
1783, 7 dec.	in het pachuys	op de Coremert
1784, 1 jan.	huis van sr. Benthuys	in het Drongenhof
1784, 24 jan.	huis van Mr. Van Hoesselgem	In de Meire
1784, 3 feb.	ten huysse van den kruydenier	aen de Leeuw te Putte
1784, 3 feb.	den Spiegels	aen de Blauwe Schoole
1784, 11 feb.	huis van Frans Duytschaever	in de Apostelhuysen
1784, 24 juni	-	op de Hoogpoorte
1784, 20/21 nov.	huis van sr. Paleys	aen de Keyserpoorte
1784, 3 dec.	huis van de wed. Van Holder	aen den Plaeten Steeger
1785, 11 sep. 2u.	-	
1786, 6 feb.	ten huysse van Pieter de Vilder	Tenenpot straetjen
1786, 13 feb.	ten huysse van Lameire	op de Heyperstraete
1786, 7 maart	ten huysse van sr. du Pree, silver- smit	in de donderstraete
1786, 20 aug.	ten huysse van den backer Geyselynck	op de St.-Pietersnieuwstraat
1787, 17 april	huis van Van Cassel	op de Hoogpoorte
1787, 17 mei	ten huysse van sr. Lefeber	op den Groenselmarkt
1789, 24 aug.	ten huysse van Pieter Duyck	op den hoek van de Cosijntjensstr.
1789, 24 okt.	ten huysse van Mr. Vanden Broucke	in de Geldmunte
1789, 24 nov.	ten huysse van sr. Pauwelus	op den Cornmarkt
1789, 26 dec.	ten huysse Mr den canoninck Petiet	-
1790, 8 maart	ten huysse sr. De Sutter	in de Audtburg
1790, 30 april	in het packhuys	op de Coorenmarkt
1790, 24/25 juli 's nachts	ten huysse dheer Moens	op de Keyserstraete
1790, 24/25 juli	ten huysse Mijnheer Haubroeck de Moeregem	achter de Recoletten
1792, 29 apr.	ten huysse sr. Crombrugge	op de Hoogstraat
1792, 25 nov. 1.30u.	ten huysse van Cornelus Moran	in de Meulenaerstraete
1793, 17 jan.	in de kamers staende voor caseirne	op St.-Pieters

1793, 4 juli 23 u.	ten huysse van joffrouw de weduwe Bertrandt	in de Majorlijnstraete
1793, 6 okt. 7.30u.	ten huysse van Martens	recht over de geweesene Aerm- claeren
1793, 23 nov. 3u.	ten huysse sr. Packet, backers- baes	aen de Kerremelck brugge
1794, 26 feb.	ten huysse van sr. Cornelis Boesens, potbackersbaes	op St. Pieters IJckstraete
1794, 20 april	ten huysse eerweirdigen heer canining (sic) Petiet	